

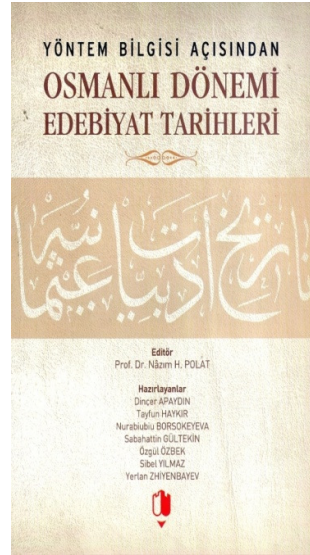
OSMANLI DÖNEMİ EDEBİYAT TARİHLERİMİZDE 'YÖNTEM'E DAİR BİR ÇALIŞMA

Okt. Esra HIMHİM*

Diğer APAYDIN, Tayfun HAYKIR, Nurabiubi BORSOKEYEVA, Sabahattin GÜLTEKİN, Özgül ÖZBEK, Sibel YILMAZ, Yerlan ZHİYENBAYEV, *Yöntem Bilgisi Açısından Osmanlı Dönemi Edebiyat Tarihleri*, Ed.: Prof. Dr. Nâzım H. POLAT, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2013, 237 s.

Yöntem Bilgisi Açısından Osmanlı Dönemi Edebiyat Tarihleri, Prof. Dr. Nâzım Hikmet POLAT'ın editörlüğünde Diğer APAYDIN, Tayfun HAYKIR, Nurabiubi BORSOKEYEVA, Sabahattin GÜLTEKİN, Özgül ÖZBEK, Sibel YILMAZ, Yerlan ZHİYENBAYEV'in yazılarından oluşan bir inceleme eseri. Kitap 2013 başlarında Kurgan Edebiyat Yayınları tarafından okurla buluşturuldu.

Kitapta Cumhuriyet'in ilanından önce yazılan ilk sekiz edebiyat tarihi, yöntem bilgisi açısından inceleniyor. Kronolojik sıra gözetilerek incelenen eserler şunlar:

* Gazi Üni. TÖMER Türk Dili Okutmanı, arsenluphen26@mynet.com

1. Abdülhalim Memduh'un *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye'si*
2. Şahabettin Süleyman'ın *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye'si*
3. Faik Reşat'ın, *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye'si*
4. Mehmet Hayrettin'in, *Tarih-i Edebiyat Dersleri*
5. Şahabettin Süleyman ile Köprülüzâde Mehmet Fuat'ın *Yeni Osmanlı Tarih-i Edebiyatı*
6. Köprülüzâde Mehmet Fuat'ın *Türk Tarihi Edebiyat Derslerinden* adlı eseri
7. Köprülüzâde Mehmet Fuat'ın, *Türk Edebiyatı Tarihi*
8. İbrahim Necmi'nin, *Tarih-i Edebiyat Dersleri*

Yöntem Bilgisi Açısından Osmanlı Dönemi Edebiyat Tarihleri, Türk edebiyatı tarihlerini / tarihçiliğini konu edinen ve bir kitap hâlinde basılan ilk eserlerden. Kitabı benzerlerinden ayıran en belirgin özelliği kitabın yedi farklı kalemin ortak çalışması olması. Diğer bir önemli özelliği ise edebiyat tarihlerinin methal (giriş) bölümlerinin günümüz alfabesine kazandırılmış olmasıdır. Kitap, editörün “Yöntem Bilgisi Açısından Osmanlı Dönemi Edebiyat Tarihçiliği” başlıklı giriş yazısından sonra yukarıda verilen “isim-eser” eşleşmesiyle sekiz bölüm hâlinde tasarlanmış. Her bölüm iki ana başlıktan oluşuyor. Aynı zamanda bölüm başlıklarına da ad olan birinci ana başlıklarda söz konusu edebiyat tarihinin methali günümüz alfabesine aktarılarak verilmiş. İkinci ana başlıklar ise “Yöntem Bilgisi Açısından...” tamlamasıyla oluşturulan sekiz yazıda da tekrarlanan ortak bir başlığa sahip. Kitabın asıl işlevi de bu başlıklar altında verilen tespitler ve değerlendirmelerle yerine getiriliyor.

Kitaba editörlük yapan Prof. Dr. Nâzım H. Polat'ın önsözdeki, “*Elinizdeki kitap edebiyat tarihinin ne olduğuna cevap aramıyor, yazılmış olan eserlerin niteliklerini ortaya koymaya çalışıyor. Dolayısıyla bu kitaba edebiyat tarihinin tarihi diyebiliriz.*” (s.7) ön uyarısıyla okuyucuya sunuluyor. Kitabın tamamının içeriği ve oluşturulmasındaki temel zihniyet özelliği “edebiyat-dil-medeniyet” ilişkisinin belirlenmesine de hizmet ediyor. Edebiyatın temel malzemesi dildir. O hâlde bu kitap için, Türkçeye millî bir dil olarak gereken önemin ve ciddiyetin verilme tarihinin tarihidir de denilebilir. Tabi burada dilin elbette coğrafi ve siyasî eksenlerde ama temelde kültür zeminine oturtulmuş bir medeniyet dairesinde yer almakla ilgili olduğunu vurgulamak gerekir.

Kitabın asıl hedefi bizde edebiyat tarihinin bir bilim dalı olarak gelişim çizgisini tasvir etmek, kullanılan tasnif sistemlerinin ve uygulanan metotların ne olduğunu ortaya koymaktır. Bununla birlikte bir edebiyat tarihinin bir öncekine kıyasla hangi eksiği tamamladığını ve kendinden sonraki edebiyat tarihinin çıtasını yükseltmek için nasıl bir zemin hazırladığını tespit etmek kitabın hedefleri arasındadır. Bu ekseninde editör, kitabın giriş bölümünde dönem itibarıyla edebiyat tarihine duyulan ihtiyacı, edebiyat alanındaki birikimin yeterli görülmesine bağlıyor ve Ziya Paşa'nın *Harabat*'ından başlayarak tezkirelerle basit ama ilk olma özelliğine sahip edebiyat tarihleri arasındaki tasnif ve yöntem farklılığını genel hatlarıyla açıklıyor. Burada Nâzım H. Polat, edebiyat tarihçiliğinin başlangıçtan günümüze muhatap olduğu / olmak zorunda kaldığı beş meseleyi şöyle sıralıyor: (*Edebiyat tarihi neden yazılır? / Edebiyat tarihinde dönemler nasıl belirlenir? / Edebiyat tarihi edebî türlerin tarihi mi, edebî şahsiyetlerin kronolojisi mi? / Edebiyat tarihi bir dile mi, devlete mi, coğrafyaya mı aittir? / Edebî eserleriyle ilgilenilen Türkçe nasıl bir dildir?*)

- a. Genel Çerçeve: Edebiyat Tarihine Verilen Rol
- b. Edebiyat Tarihinde Mihver
- c. Devir Meselesi
- d. Edebî Türler Konusu
- e. Dile Bakış, başlıkları altında ele alıyor.

İncelemeye esas olan sekiz eser, editör tarafından ilgili başlıklar bağlamında tek tek değerlendiriliyor. Giriş yazısının bu özelliği kitabın yol haritasını içeriyor. Kitabın diğer inceleme bölümlerinde yer alan eserler, yöntem ve tasnif bakımından yukarıdaki sorular çerçevesinde değerlendiriliyor.

Kitabın geneline hâkim olan söyleneni / olanı olduğu gibi tasvir, tespit ve aktarma yöntemi giriş yazısı boyunca da uygulanıyor. Yazarın bu tutumu önsözde belirttiği “*Bu kitap edebiyat tarihinin ne olduğuna cevap aramıyor...*” (s.7) ön uyarısı ile örtüşüyor. Ayrıca okura onu yönlendirmeden, ona dönemin edebiyat tarihi anlayışını bugünkü birikimle eleştirebilme ve dönemin edebiyat tarihi anlayışına dair çıkarımlar yapabilme imkânı da sunuyor. Ancak bu, kitapta bugünün edebiyat tarihçiliğinin kabullerine ait hiçbir bilgi verilmediği anlamına da gelmiyor. Kitaptaki bütün yazılarda yer yer ana metnin içinde, yer yer de dipnotlar aracılığı ile bu tür bilgiler ve değerlendirmelerden çok da uzak durulmamış. Fakat bu yaklaşım okuru yönlendirme kaygısı içermiyor ve aşırı iddialı, keskin cümleler hâlinde verilmiyor.

Birinci bölümde ilk Türk edebiyatı tarihi olan Abdülhalim Memduh'un *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye* adlı eseri inceleniyor. Buna

göre Abdülhalim Memduh; dil, üslup, konuya yaklaşım tarzı ve yöntem bakımından tezkirecilik geleneğinin etkisinden kurtulamıyor. Tasnif konusunda ise Ziya Paşa'nın *Harabat* adlı antolojik eserinin özelliklerini taşıyor. Yani Abdülhalim Memduh, yalnızca şiirin değişen dil özelliklerini Osmanlı dönemi içinde ele alan bir tasnif sistemi kullanıyor.

İkinci bölümün inceleme konusu, Şahabettin Süleyman'ın *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye* isimli eseri. Yazıdaki tespit ve değerlendirmelerden yola çıkarak incelenen eser hakkında şunları söylemek mümkün: Şahabettin Süleyman tezkirelerin, Ziya Paşa'nın ve Abdülhalim Memduh'un tasnif konusundaki tutumunu sorguluyor. Şahabettin Süleyman'ın eserinde -ki bu eser Türk edebiyatının ikinci edebiyat tarihidir- tasnif meselesinin önemine dikkat çekmesi, edebiyat tarihçiliğinin kısa sürede geldiği noktayı göstermesi bakımından dikkat çekiyor. Yazarın tasnif önerisi toplumun geçirdiği zihniyet değişimlerini dikkate alan bir tasnif sistemidir.

Şahabettin Süleyman'ın edebiyat tarihçiliğinin yöntem bilgisine getirdiği yenilikler; Türk edebiyatının kaynaklarına işaret ederek edebiyat ve siyaset ilişkisinin “edebiyat-özgürlük” bağlamında değerlendirilmesi, bir zihniyet değişimini vurgulayan “eski-yeni” ayırımına dikkat çekmesi ve diğer edebî türleri de ele almasıdır. Ama eserin belki de en önemli yeniliği edebî şahsiyetleri, kendi kültürü ile Avrupa kültüründen seçilen diğer ediplerle karşılaştırarak değerlendirmesidir. Bahsi geçen dönemde millî bir edebiyat tarihi oluşturulmaya çalışıldığı, millî olanın hangi üslup ve zihniyetle ele alındığının araştırıldığı ve edebiyat tarihçilerinin tüm bu birikimden bir çıkarım yapma gayreti içinde oldukları bilinmekte. Türk ve Batılı edipler arasında karşılaştırma yapılması, edebiyat tarihçiliği açısından oldukça önemli bir gelişmedir. Çünkü farkı anlayıp değerlendirmeyi sağlıklı yapabilmek, farkı yaratan “öteki”nin de özelliklerini bilme / görebilme dikkati ve kabiliyeti ile sağlanır.

Üçüncü bölümde Faik Reşat'ın *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye* adlı eseri inceleniyor. İncelemede methal ve ana bölümlerle ilgili tespitler yapıldıktan sonra Faik Reşat'ın nasıl bir tasnif esasını benimsediğine ve hangi yöntemi kullandığına dair genel değerlendirmeler şu sözlerle dile getiriliyor:

“Faik Reşat, sanatçıları ele alıp değerlendirmede tezkirecilik anlayışını pek aşamamıştır... şair veya nasirin edebî şahsiyetini sergilemede... bilimsel bir yaklaşım bulamıyoruz... Faik Reşat'ın bu eseri ilmi metottan uzak ve günümüz için aşılmış bilgilere sahip olmasına rağmen edebiyat tarihi alanında yazılmış ilk eserlerden birisi olması bakımından her zaman önemini koruyacaktır.”
(s.109)

Bu cümlelerden anlaşıldığı kadarıyla Faik Reşat'ın edebiyat tarihi, kendinden önceki edebiyat tarihinden üç yıl sonra yayımlanmış olmasına rağmen tasnif ve yöntem açısından onu aşmıyor. Üstelik yirmi beş yıl önce yazılan ilk edebiyat tarihinin tasnif ve yöntem konusundaki tutumundan çok farklı bir tutum da sergileyemiyor.

Dördüncü bölümde Mehmet Hayrettin'in *Tarih-i Edebiyat Dersleri* eseri inceleniyor. Buna göre edebî dilin medeniyet ekseninde -ama daha çok "edebiyat-dil" bağlamında- değerlendirilmiş olması eserin kendinden önceki edebiyat tarihleriyle arasındaki ayırım noktası ve "edebiyat-dil" ilişkisine dayalı yeni bir tasnif önerisidir. Aynı zamanda Mehmet Hayrettin'in bu tutumu "medeniyet-dil-edebiyat" ilişkisinin edebî eseri anlamada ve konumlandırma ne denli önemli olduğunun da vurgusudur.

Mehmet Hayrettin'in konuya yaklaşımı, uygulama alanında olmasa da zihniyet açısından günümüz edebiyat incelemelerinin genel kabulleriyle organik bir bağ kurduğunun göstergesidir. İncelemenin hemen başında, edebiyat tarihinin tasnifi konusunda böyle bir gelişime ulaşılabilmiş olmak Yeni Lisan hareketine bağlanıyor. Mehmet Hayrettin Bey'in eserinde yer yer kronolojik hatalar yapması, edebî şahsiyetler hakkında eksik bilgi vermesi, zaman zaman abartılı ve haddinden fazla öznel yargılarla eser veya edebî şahsiyet değerlendirmesi yapması ve eserin bir bütün hâlinde edebiyat tarihinden çok edebiyat antolojisini andırması eserin yöntemi konusunda okura fikir veren tespitlerdendir.

Beşinci bölümdeki incelemede Şahabettin Süleyman ve Köprülüzâde Mehmet Fuat'ın *Yeni Osmanlı Tarih-i Edebiyatı* değerlendiriliyor. Bölüm yazarı buraya kadar ele alınan edebiyat tarihlerini "tasnif-yöntem-zihniyet" açılarından değerlendirerek yazısına başlıyor. Böylelikle okura kitabın neredeyse yarısına rastlayan bu bölümde önceki sayfalarda okuduklarını derli toplu hatırlama imkânı veriliyor. İnceleme, söz konusu olan edebiyat tarihini tasnif ve yöntem bakımından değerlendirirken *Yöntem Bilgisi Açısından Osmanlı Dönemi Edebiyat Tarihleri*'nin oluşturulma ilkesine dair de önemli ipuçları sunuyor.

Ele alınan dönem itibarıyla bu kitabın yöntem açısından benimsediği temel zihniyet Mehmet Fuat Bey'in Gustave Lanson'un ilgili yazısından hareketle oluşturduğu *Türk Edebiyat Tarihinde Usul* başlıklı yazısıdır. Gerek editörün gerek diğer yazarların tespit ve değerlendirmelerinde çıkış noktasının Fuat Köprülü'nün yöntemi olduğu kitap boyunca yoğun olarak hissettirilmekte. Kitabın yazılış amacının Türk edebiyatında 1888-1922 arasında yazılmış edebiyat tarihlerinde "tasnif-yöntem-zihniyet" konusunda hangi aşamaların kaydedilmiş ve

1922’de bu konuda ulaşılan son noktada gelişim çizgisi nedir gibi sorulara cevap aramak olduğu düşünüldüğünde, Mehmet Fuat Bey’in konuyla ilgili kabullerinin kitabın hareket noktası olması kaçınılmaz görünüyor.

Bu eserin yöntem bilgisi hakkında bilgi veren geniş bir methali var. “*Bu mukaddime edebiyatın bir olgunlaşma sürecine girdiğini göstermesi bakımından önemlidir.*” (s.166) Methal sekiz başlıktan oluşuyor her bir başlıkta “*eserin mahiyetinden çok edebiyat tarihçiliği felsefesi hakkında*”(s.166) açıklamalar ve öneriler yapıyor. *Yeni Osmanlı Tarih-i Edebiyatı*, edebiyat tarihçiliğine disiplinler arası yaklaşması, “*edebiyat-medeniyet*” ilişkisini ana eksen olarak belirlemesi gibi yöntem bilgileri içeren yaklaşımıyla öncekilerden ayrılıyor.

Kitabın altıncı bölümünde Köprülüzade Mehmet Fuat Bey’in *Türk Tarihi Edebiyat Derslerinden* adlı eseri inceleniyor. Eserin adında “Türk” sözcüğü bulunan ilk edebiyat tarihi olması bir zihniyet yeniliğinin sembolüdür. İki ciltlik olan eserin birinci cildine ulaşamadığı için değerlendirme ikinci cilt ile sınırlı kalıyor. Mehmet Fuat Bey’in bu eserdeki zihniyeti, Şahabettin Süleyman ile yazdığı *Yeni Osmanlı Tarih-i Edebiyatı* adlı eserin oluşturulma zihniyeti ile aynı görünüyor. Ancak bu kez eserin birinci bölümünde Türk medeniyeti, daha detaylı olarak ele alınıyor. Değerlendirmede Fuat Bey’in ünlü *Türk Edebiyat Tarihinde Usul* başlıklı makalesinin sık sık tanık gösterilmesi, eserin, adı geçen makalenin uygulama alanı olduğunu düşündürüyor.

Yedinci bölümde incelenen eser yine Köprülü’nün *Türk Edebiyatı Tarihi*’dir. Bu eserin kendinden önce yazılan edebiyat tarihlerinin yöntem bilgisine sağladığı en önemli katkı, Türk dilinin bütün lehçelerini incelemek ve başlangıçtan itibaren Türk tarihinin sınır gözetmeksizin bilgi ve belgelere dayandırmak teklifleridir. Yazara göre mevcut edebiyat tarihlerinin eksiklikleri ancak bu çalışmalara dayandırılarak oluşturulacak bir edebiyat tarihinde tamamlanacaktır.

Bu bölümde adı geçen eserin elde ilk 215 sayfası bulunduğundan değerlendirme bu sayfalarla sınırlı kalıyor. Yine de bölüm yazarının birinci ve ikinci kitaplardaki bölümlerin alt başlıklarını tek tek vermiş olması ve yazısının sonundaki şu cümleleri, eserde benimsenen tasnif sistemi ve uygulanan yöntem hakkında bir kanaat oluşturabiliyor:

“*Eser İslamiyet’ten önceki devirlerden başlayarak bütün Türk şubelerinin fikrî ve edebî alanda kurulmuş olan medeniyetin hudutlarını göstermesi bakımından dikkate değer bir çalışmadır. Yalnızca Osmanlı edebiyatı değil diğer Türk lehçelerinin edebiyatları da (Çağatay ve Azerî) eserde yer almış Türklerin*

hâkimiyet kurdukları geniş sahada ortaya koydukları eserler ve çeşitli zümrelerin edebiyatlarını da yer verilmiştir.” (s.192)

Sekizinci bölümde 1888'den 1920'ye kadar yazılan edebiyat tarihlerinin sonuncusu olan İbrahim Necmi Bey'in *Tarih-i Edebiyat Dersleri* adlı eseri inceleniyor. Bölüm yazarı beşinci ve altıncı bölümlere konu olan edebiyat tarihlerinin, edebiyat tarihinden çok, bir yöntem bilgisi kitabı olduğuna değinerek İbrahim Necmi Bey'in *Tarih-i Edebiyat Dersleri* adlı eserinin Mehmet Fuat Bey'in yaklaşımının pratiğe dökülmüş, uygulanmış hâli olduğu tespitinde bulunuyor.

İncelemede *Tarih-i Edebiyat Dersleri*'nin şimdiye kadar yazılan en kapsamlı edebiyat tarihi olması, eserin en belirgin başarısı olarak gösteriliyor. Eser, on üçüncü yüzyıldan yirminci yüzyıl başlarına kadar geniş bir zaman dilimini kapsıyor.

İbrahim Necmi Bey'in edebiyatın doğrudan dil ile olan bağımlı esas alan yaklaşımı Mehmet Hayrettin'in konuyla ilgili tutumuyla ilke bakımından bir paralellik gösteriyor. Ama Mehmet Fuat Bey ve Şahabettin Süleyman'ın “edebiyat-medeniyet” -medeniyet burada daha çok tarih bağlamında ele alınıyor- ilişkisini önceleyen yaklaşımlarıyla kendi yaklaşımı arasına mesafe koyuyor. Böylece yazar, edebiyat tarihinin yöntem bilgisine yeni bir sorunsal eklemiş oluyor. İbrahim Necmi Bey'in eserinin ana eksenini oluşturan dil konusundaki dikkati, inceleme yazısında okura detaylarıyla sunuluyor. Ayrıca incelemede, İbrahim Necmi Bey'in edebiyat tarihini metinler bağlamında tasnif ederken sosyolojik yaklaşımı da ihmal etmeyip her bölümün başında; bölüme konu olan dönemin sosyal, siyasî ve askerî şartlarını hakkıyla verdiği tespiti yapılıyor. İbrahim Necmi Bey'in metin tahlili konusundaki hassasiyeti kendinden önceki edebiyat tarihlerine tamamlayıcı bir yöntem bilgisi sunması açısından önemli. Fakat inceleme yazısında İbrahim Necmi Bey'in metin tahliline pek yer vermediği belirtiliyor. Bu durum yöntemin uygulama aşamasında bir tutarsızlık oluşturduğunu gösteriyor.

İki cilt hâlinde yayımlanan eserin tasnif sistemi önceki edebiyat tarihlerine oranla hayli kapsamlı. Yazar birinci ciltte Türk edebiyatını on üçüncü yüzyıldan başlatıyor ve on dokuzuncu yüzyıla kadar her yüzyılı yarımşar asırlık ana parçalara ayırarak toplam dokuz bölüme ayırıyor ve bu dokuz bölüm için “Şark Mekteb-i Edebîsi veya Edebiyat-ı Kadime” başlığını kullanıyor. Bu bölümlendirmeye benzer bir yaklaşımının bugün de özellikle klasik edebiyat incelemelerinde kullanıldığını hatırlatmakta fayda var. İkinci cilt ise “Garp Mekteb-i Edebîsi veya Edebiyat-ı Cedide” adıyla on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından 1895-1896 yıllarına kadar üç bölüm hâlinde oluşturuluyor. Bu arada “Edebiyat-ı Cedide”nin ilk defa

bu eserle edebiyat tarihine girmiş olduğunu hatırlatalım. Yazarın methalde tasnif konusunda sergilediği tutumuyla eserdeki tasnif sistemi örtüşüyor. Fakat İslamiyet'in kabulünden önceki Türk edebiyatını tasnife dâhil etmemesi ve incelemenin dışında bırakması bu eserin kendinden önceki edebiyat tarihine kıyasla eksik kaldığı yönü oluyor.

Çok yazarlı çalışmalarda tutarlılık; her yazarın kabiliyeti, dikkati, üslubu ve önceledikleri bakımlarından tek kalemden çıkmış çalışmalara oranla daha zor oluşturulur. Bu yüzden de en azından yöntem birliği gibi teknik bir konuda ortak bir tavır sergilemek oldukça önemlidir. *Yöntem Bilgisi Açısından Osmanlı Dönemi Edebiyat Tarihleri* yazarları, genellikle inceledikleri edebiyat tarihlerini detaylı ve tespitli bir özetleme yöntemi kullanarak değerlendiriyorlar. Bu değerlendirmelerde eser sahiplerinin dili, üslubu, eserlerini hangi zihniyet çerçevesinde oluşturdukları, varsa hangi kaynakları kullandıkları, tasnif ve yöntem hakkındaki teklifleriyle ilgili tespitlerde bulunuyorlar.

Kitapta yer alan edebiyat tarihlerine “tahlilî” bir inceleme tutumuyla değil de, daha çok “tasvirî” bir inceleme tutumuyla yaklaşıyor. Fakat incelemeler boyunca ortak metot olarak gözetilen bu tutum birliği, okuru alt okumalar yapabilmesi konusunda da kısır bir ortama sürüklemiyor. Hatta bu alt okumalar için uygun ortam methallerin olduğu gibi verilmesiyle hazırlanıyor. Böylece okur, inceleme yazısına bağlı kalmadan da kendi tespit ve çıkarımlarını yapıyor.

Çalışmaya bir sonuç bölümü eklenmemiş. Fakat editörün giriş yazısı aynı zamanda kitabın diğer yazılarındaki değerlendirmelerin genel çerçevesini de kapsadığından sonuç bölümüne ihtiyaç duyulmadığını gösteriyor.

Kitabın sonuna özel isimler dizinin eklenmesi, okumayı kolaylaştırıp kitabı daha işlevsel bir hâle getiriyor. Kitap çok yazarlı olduğu için eser ve inceleme sahiplerinin adlarının kitabın sayfa kenarlarında tek tek verilmesi detaycı bir anlayışın göstergesi. Ek olarak methallerden önce incelenecek edebiyat tarihinin hemen başına özgün kapağının eklenmesi okura estetik bir haz veriyor. Kitap kapağının rengi için serpme ve eskitme tekniğiyle oluşturulmuş varak yeşili kullanılmış. Ele alınan zaman aralığının Osmanlı dönemi olduğu ve varak yeşilinin Osmanlıyı sembolize ettiği düşünüldüğünde kitabın kapak rengi yine detaycı bir anlayışı yansıtan başarılı bir seçim.

Okur, kitabı okuduktan sonra: “Edebiyat tarihine niçin ihtiyaç duyuyoruz? Bir edebiyat tarihi ne işimize yarar? Edebiyat tarihçisi subjektif olma lüksüne sahip midir veya tamamen objektif olabilir mi? Edebiyat tarihi, alanda kalem oynatan herkesi bünyesine almalı mı? Edebiyat tarihinde eleştiri yapılabilir mi? Bir edebiyat tarihçisi sanatçılara

hangi kıstaslara göre yer ayırmalı? Gerçekten edebiyat tarihi medeniyet tarihinin bir parçasıysa evrensel bir edebiyat tarihi teorisi oluşturulabilir mi?" gibi pek çok soruyla baş başa kalıyor. Bu ve benzeri sorularla edilgen bir şekilde uzun süre baş başa kalmak akademik gelişime zarar vereceğinden, üst okumalara başlıyor ve bu sorulara cevaplar bulmaya çalışıyor. Böylece bu kitap, konuyla ilgili birkaç kitap daha okutuyor ve okurun ufkunu genişletmesine katkıda bulunuyor.